

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Problemata Evangelica Ut plurimum Emblematis
Coronata. Sive Quæstiones Curiosæ In singula Evangelia
Dominicarum Totius Anni**

Hartung, Philipp von

Egræ, 1689

Problema XLVIII. Cur manè Mulieribus Christus apparuerit? Dominica
Paschæ. Valde manè unâ sabbatorum veniunt ad monumentum Marc. 16.
v. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76102)

*Letare, Dominicam Passionis; post dolorum. Sic semper actum est, sic
Palmas & triumphos, pasceven agetur semper, & non aliter.*

PROBLEMA XLVIII.

Cur manè Mulieribus Christus
apparuerit?

DOMINICA PA- SCHÆ.

*Valde manè unâ sabbatorum veniunt ad monu-
mentum Marc. 16. v. 2.*

§. 1.
Cur Mulieribus prius ac Apostolis Christus apparuerit.

Hesychius author antiquus ingeniosum movit problema: cur redivivus JESUS apparuerit mulieribus cum dilucesceret, discipulis verò cum advesperasceret? non miror prius feminis, quàm viris visum esse, id enim merebatur feminarum præ viris Zelus, atque devotio, utpote quæ patientem Dominum planxere tenerius, crucifixo adhasere constantius, sepulto parentavere devotius, & jam priores Apostolis venerunt ad sepulchrum, nullo custodum timore absterritæ, nullo Pontificum livore impeditæ, nullo vitæ, fortunarum, famæque periculo retractæ, quo minus Dominico corpori impenderent obsequium, & cum ungentis primâ luce ad sepulchrum advolarent. Non, inquam, quæro cur prius Mulieribus gloriosam suam anastasin revelarit Dominus, sed cur manè, non meridie, non serò familiari easdem alloquio sit dignatus. Cujus Myserii duplicem ut brevis sim, ratio-

nem reddam, quarum altera in vituperium, altera cedat in devotio sexus encomium.

Cur manè mulieribus, serò hominibus Dominus JESUS apparuit? ad hanc quæstionem respondet author ingeniosus: ut à circumspecta JESU diligentia ediscant viri, mulieres nec consalutare, nec cum eis sermonem miscere, nisi sub aperta manifestatione; sub caligine verò non decet viros spirituales colloquia habere cum mulieribus. Hæc ille ad mentem D. Hieronymi epistola ad Oceanum: præcipue illad reor attentius providendum: prima tentamenta Clericorum sunt mulierum frequens accessus; quid tibi revera cum feminis, qui ad altare cum Domino fabularis? prohibe Virgines tecum morari, etsi amsi de tuo genere sint, ubi enim cum viro habitant femina, viscarium est diaboli. Serò cum femina egit Petrus, & quidquid non tantum die totâ ac potissimum in cœna Dominicâ, sed toto quo in Apostolico Collegio conversatus fuerat triennio, virtutum meritorumque

§. 2.
Cur manè apparuerit mulieribus, causa ex Serlogo Sect. 9. sit c. 4. Cantio.

collegit, uno poene momento diffipavit, ac deperdidit: *sexus enim iste*, inquit Godefridus Abbas epistola ad Hildebertum Cenomannorum Episcopum, *more ancille Ostiariae gerens officium, omnes quos allicit, aut excludit à vita, sicut Petrum à Christo, aut concludit in mortem, sicut Adam in paradiso.*

§. 3.
Feminarum
confortium
cavendum
docet Fi-
gura 1. A-
braham.

Cautissimus Patriarcha Abraham sepulchrum sibi suaeque lectissimae Conjugi designans, divisit spatia, ut seorsim ab ipsa humaretur, quam & in diversa humavit spelunca: *sepelivit eam in spelunca duplici* Gen. 23. v. 19. an non unum idemque sufficisset utrique sepulchrum? indecorum censuit vir sanctus si eodem cum femina humaretur in tumulo, nobis in posthumum documentum, quae cautelam feminis cohabitandum vivis, si vix securum est manere cum mortuis.

Figura 2.
Loth.

Utinam cautelam similem patruelis Abrahæ Loth adhibuisset, in enorme facinus nequaquam degenerasset. Considerat Origenes Lothi inter Sodomitas innocentiam, & miram, qua hospites Angelos excepit atque à serotino cum Sodomitis colloquio abstraxit, prudentiam, ob quam sulphureum evadere meruit incendium, & à Manu ductoribus Angelis in asylum deportari. Verum qui flammam evasit sulphuris, non evasit rogam mulieris: *uritur ille flammis mulierum, quem sulphurea flamma non ussit.* Origenes homilia 5. in Genes. deferunt suos secum ignes feminae, ita ut appropinquare iisdem vix possis, quin aduraris saltem, si non conflagres. De Mulieribus dictum à Psalte putat D. Bernardinus: *Incenderunt igni Sanctuarium tuum* Ps. 73. quasi incendiariae sint mulieres, quae viva DEi templa incinerant: audiamus Concionatorem Seraphicum: *Psalmissa in spiritu considerans praesens tem-*

Mulieres
Incendia-
riae.

S. Bernar-
dinus to.
2. Serm.

pus, in quo carnales & vanae mulieres 47. art. 3. *cum meretriciis ornamentis accedunt ad sacratissima loca, & incendunt spiritualia templa DEi, id est animas, atque materialia templa profanant, clamore spirituali hos apud DEUM accusabat dicens: incenderunt igni sanctuarium tuum in terra, id est animas juvenum illas in Ecclesia insperantium.* Si hoc incendium spargitur in Ecclesia, si luce meridianam, si ante epulas, & lusus, quid domi? quid in angulo? quid sero vesper? quid distento cibus potibusque corpore?

Scribit Joannes Boterus in divinis memorabilibus apud Indos mulierem vocari *Ita*, quo eodem vocabulo etiam daemones appellantur, ita ut linguam Indicam idem significet daemones quod Mulier, eodem ambo nomine *Ita*. Quae Boteri relatio credibilior ex eo mihi redditur, quod in vita S. Barlaam apud D. Joannem Damascenum inveniam, Indorum Regum unum aliquem, ex Medicorum consilio accurasse, ut primogenitus Regis per primam annorum decadem in obscuro educaretur conclavi, nec ad ullius seu animantis, seu artefacti, seu cujusvis alterius rei spectaculum admitteretur; lapsis itaque duobus lustris, cum Regius Princeps in aulam paternam educeretur, & quidquid jucundum, ac mirabile visu, spectare juberetur, ubi ad gynaeceum pervenit & longo ordine, multoque tempore heras, herulasque nunquam in vita visas aspexit, ex Aulae Praefecto percontatus est, quid hoc rei? quod animal? quale illi nomen? respondit Praefectus: *daemones appellari à quibus hominum mentes in errorem traherentur.* complacuit in hisce daemones ita sibi adolescens regius, ut cum in coena à rege interrogaretur, quidnam ex omnibus eadem die primum visis potissimum

Mulier idem
significat
Indis
quod Daemones.

simùm ei arrisisset? innocenter re-
sponderit : dæmones illi, qui men-
tes hominum in errorem trahunt,
præ omnibus placuerunt, neque
alterius perinde rei, ac horum amo-
re dæmonum animum mihi exhila-
rari, inflammarique sensi. Luserit
aulæ Magister in voce *Ita* & pro
Muliere dæmonem appellârit, at
sensit innocens animus in muliere
dæmonem, cujus citò ignibus ac-
census est, gerunt suas secum flam-
mas inferorum genii, gerunt & igne-
as secum sagittas mulieres, quibus
sagittent in occulto immaculatum.
Nec malè femina *Ita* dicitur, quia
vel blanditiis suis assentitur Viro,
consentitque oculis, ore, nutu, *Ita*.
vel ut nequitia ejus vir annuat, &
dicat, *Ita*, sicut Adamus Evæ dixit,
procurat.

centior quidam apud Lauredanum,
quòd cum serpente olim locuta est
mulier. Unde nil mirum intoxica-
tum fuisse Adamum amore primùm
Evæ, tum vetiti esu mali. Vene-
num à feminis primùm inventum
esse testatur Diodorus Siculus, pri-
mum certè naturæ nostræ vene-
num à prima instillatum est mulie-
re, & instillatur etiamnum per eos
anhelitus, & alloquia, quæ bonos
corrumpunt mores.

Cavenda proinde non necessa-
ria Mulierum alloquia, clancularia
præsertim & solitaria, sub cujusvis
pietatis prætextu, quia ut expertus
affirmat Augustinus: *multoties sub
prætextu pietatis, latet viscus libidi-
nis, experto crede, expertus loquor.*
Cum redivivus Dominus hoc ipso
de quo agimus manè, solus sine ar-
bitris cum Magdalena ageret, & hæc
ad figendum sacratissimis pedibus
osculum se se abjiceret, procul ab se
discipulam ablegat, atque ut legati-
one fungatur, imperat: *noli me tan-
gere, sed vade ad fratres meos*, non si-
nit gloriosos pedes suos Jesus con-
tingi, cum Mulier sola sine comita-
tu est, permittit in præsentia cæte-
rarum, *siquidem illud de figura est, hoc
de sexu* inquit Chrysologus sermo-
ne 67. Sexum videlicet feminarum
repræsentavit Magdalena, qui cum
solitario minimè agendum figuratè
docuit Incarnata Sapientia.

Nescio quid infelicitatis sexui
femineo adhæreat, ut damnatio-
nem virili sexui petat, cum ejusdem
petere intendit salutem. An non
filiorum suorum salutem Zebedæa
Mulier intendit cum ad pedes Chri-
sti procidua rogavit: juberet sedere
filiorum alterum ad dexteram, ad
sinistram alterum? Et dum fini-
stram petit, quid nisi postulat dile-
ctorum uni filiorum damnationem?
Quare à Dæmone incitatam hanc
Matrem censet Chrysostomus, ut
quod

§. 4.
Nullus un-
quam bo-
nus Ange-
lus speci-
em mulie-
ris assumpf-
it?

I. Cor. II.
7. 10.

§. 5.
Figura 3.
Christus
redivivus.

§. 6.
Mulier
cum Viro
petere in-
tendit sa-
lutem, pe-
tit nihilominus mor-
tem.

quod per se efficere non poterat, per mulierem impetraret. Audiamus aureum Oratorem: *vidit diabolus quia per illos ipsos Jacobum & Joannem adversus eos agere non valebat, contulit se ad consveta arma, Mulierem. Adam per Evam spoliavit, ita etiam istos separaret per Matrem, nam etsi Mater erat, mulier erat.* Paucae sunt Monicae, quae in lacrimis suos filios regenerent ad salutem, plures Sarae sunt, qui filios risus & deliciarum generare amant in mortem.

Ipsiusmet JESU vitam & salutem cum uxor Pilati postulat, mortem & damnationem totius generis humani postulat, cujus videlicet impedire nititur redemptionem. *Sedente illo pro tribunali misit ad eum uxor ejus dicens: quid tibi & justo illi* Matth. 27. v. 19. bono an malo incitata spiritu uxor Pilatum pro vita Jesu interpellavit, litigant interpretes; sunt qui malo missionem hanc imputant, inter quos Moguntinorum Archiepiscopus Rabanus Maurus: *Diabolus intelligens per Christum se spolia amissurum, sicut primum per Mulierem mortem intulerat, ita per mulierem vult Christum de manibus Judaeorum liberare: ne per ejus mortem, mortis amitteret imperium.* Prius Rabano Divus Ignatius Martyr epistolam ad Polycarpum idem docuit: *cum paranda esset crux, diabolus tumultuabatur, & penitentiam immittit proditori, & mulierculam turbans in somnis ut a crucifixione cessarent, inducere moliebatur, suam ipsius perniciem sentiebat.*

S. 7.
Refutatur
praedicta,
inque
encomium
Mulierum
traducuntur.

Nolo plura in feminei sexus vituperium, quin imò ea omnia, quae haecenus in contemptum dici videbantur, in solidum facile converti posse praconium animadverto. Aedificavit Abraham speluncam duplicem in reverentiam Exuviarum Sarae, ponè quas se tumulari nimio

duxit honori, seque indignum religiosissimus princeps censuit. Certè ab eo tempore, quo Sara tumulata est, nullam amplius apparitione Abrahamum dignatus est DEUS, quasi in Sarae potissimum gratiam tot antehac gratis cumulatus fuisset. Lothi incestum non excuso, sed filiarum ingenium miror, quod nescientem libertatisque minus compotem induxerint in errorem, neque igneum muliebribus genium esse inficior, ideoque caelestia petunt, & sicut ignis elementis caeteris, ita animantibus omnibus, ob creationis suae excellentiam praestant; at cur viri fomitem tam liberaliter alunt in pectore, ut vix visam muliere flammam corripiant, ardeant, exurantur? num ardentis cerei aut lampadis culpa est, quod culices ultrò involent, suasque exurant alulas? num solis probrum est, quod mortales plurimi radiis illis percussi cadant in cineres? num detestabilis idcirco ignis, quod Solymaeam exusserit basilicam, aut moles praegrandes in auras ejiciat? non est culpa ignium, sed qui male ignibus uti. Ignem venit JESUS mittere, hoc quisquis ardet, facile compefcit ignibus ignes. Sint caeterae mulieres ignibus plenae, at est earum una quae non unum sed omnia in suo nomine producit Maria, quo feliciter ignes maligni sopiantur. MARIAM cogita MARIAM invoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, & quam parum femineae te exurant flammæ, experiere. Vocabulo eodem Mulierem & daemone nuncupari apud barbaros quid mirum? barbarè loquitur qui rem nominis utrique vult esse communem. Nunquam formam Mulieris bonus Angelus induit, neque daemone formam columbae. quem admodum ergo daemone in Spiritus Sancti reverentiam, columbae specime

me

em assumere non præsumit, ita & boni genii in devoti sexûs honorem reverentiâque eâdem abstinent formâ & figurâ. Venenatus Mulieris halitus quomodo sit non video, cum de sola, serpentidictum sit, muliere: *ipsa conteret caput tuum.* Serpentinum caput & venenum mulier, non vir elidit, neque venenum ingerit, sed exerit, exterminatque, nisi fortè venenatum illi culpâ suâ attrahant halitum, qui araneorum more etiam de rosa exugunt venenum. Magdalenam ad pedes Christi statim non admissam figura fuit, non culpa, neque cautela, sed gloria & æstimatio, quæ jam dignior erat, quàm ut ad solorum pedum osculum admitteretur. Non horruit Christus à dilecta sua atrectari, cujus ipse frontem sacris digitis attigit, & quæ hodieque in ejusdem cranio Massiliæ conspiciuntur, vestigia seu fossas digitorum in pignus amoris immortale impressit, Zebedæa Mater nihil sinistrum postulavit, dum sedere filiorum alterum ad sinistram voluit, sedere enim Electorum est, stare autem à sinistris reproborum. Pilati uxorem non à malo sed optimo genio incitavit, ut Christi innocentiam palam profiteretur, communiter Patres affirmant cum Augustino, Chrysostomo, Hieronymo, Ambrosio, Hilario, convincuntque rationes complures, quas apud Sylveiram videre est. Ingens profectò devoti sexûs præconium, quòd hic plus pro Christo passus sit in somno, quàm Apostoli omnes, discipuli omnes, viri omnes, in vigiliis suis: *Multa enim passa sum per visum hodie propter eum.* Matth. 27. v. 59. non est immisissum Pilato Somnium, sed uxori; quia hæc dignior & fidelior. Suppressisset Pilatus Somnium, at hæc toto palam Clero populòque somnium evulgat, & JESU in-

nocentiam per submissos internuntios contestatur: Totius Ecclesiæ personam Procula egit, ut docet D. Hilarius, *Et incredulum populum ad fidem advocavit, quia ipsa multum sit passa pro eo.* Vix per visum gustavit, sensitque aliquid de Domini passione Mulier, & sic animo roborata est, ut non modò pro Domino staret, sed Maritum & populum Universum ad Christi fidem adducere niteretur.

Si Dalila una fefellit Samsonem, si Bethsabea excordavit Davidem, si Mulieres alienigenæ infatuârunt Salomonem, si Eva depravavit Adamum, considerandæ vicissim sunt feminæ quæ Regno integro attulere salutem. Nihil de Debora dicam, quæ erudivit populum Israël, nihil de Esthere, quæ Amarem, Juditha quæ Holofernem, Jahel, quæ Sisaram sustulerunt, sublatisque nefariis capitibus toti Hebræorum populo attulere salutem; Solas Christiani nominis heroinas recogito, per quas facta salus est in regnis Christo felicissimè subactis. Convertit Matildis Germaniam, Ludmilla Bohemiam, Cunegundis Bavariam, Clotildis Galliam, Engelburga Angliam, Margarita Ungariam, Elisabetha Lusitaniam, Vidilina Scotiam, ut brevitatis amore cæteras involvam silentio. Acutè de D. Ursula dixit Crombachius, plus illam oratione unâ ad socias habita profecisse, cum easdem ad Martyrium subeundum animaret, quàm D. Petrus oratione geminâ, in quarum altera tria, in altera verò quinque millia convertit, Ursula verò undecies millena capita sub virginitatis Laureola servavit atque ad Martyrii palmam animavit. Plures una Samaritana adduxit ad Christum, quàm ante Spiritus Sancti illapsum Apostoli universi. Andreas enim Petrum, Philippus Nathanaëlem,

S. Hilari.
Canon. 35.

§. 8.
Encomia
Sexûs femineæ.

Sylvester
Prieta apud Sur.
& Sylveir.
l. 9. c. 3. q.
24. in E-
vang.

Pp

An

Andreas & Philippus gentiles aliquot ad Christum adduxit, Samaritana verò Samariam totam. *Peccatrix advenerat*, inquit de ea Ambrosius in 3. Eccli, *revertitur prædicator*. De Phœbe Doctor gentium fatetur: *Commendo vobis Phœben sororem nostram, quæ est in Ministerio Ecclesiæ, ipsa quoque adstitit multis & mihi*. Rom. 16. Ecce doctoris gentium doctorix femina. Aliam idem commendat & plurima donari cupit salute, Mariam nomine, quæ multum laboravit in vobis. Nimirum sicut Abrahamo dictum est: *omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus*, quia plus hac in re, inquit interpres Hieronymus, sapit femina quam vir, ita hodiè que per molliorem hunc sexum viri ad virtutem erudiuntur, perque fidelem Mulierem viri infideles sanctificantur. Quod de Magdalena dixit Ambrosius lib. 10. cap. 14. in Lucam *per os mulieris vita reparatur*, id de plurimis repeti ex vero debet: per os Mulieris vita reparatur, pietas instauratur, virtus accenditur, salus obtinetur.

De ornatu sacro tabernaculi & sacerdotum scripsit Moyses: *quidquid ad cultum & ad vestes Sanctas necessarium erat, viri cum mulieribus præbuerunt*. Pagninus legit: *viri post Mulieres venerunt*: Oleaster verò: *femina prius venerunt, deinde viri*, quoniam promptiores semper sunt feminae ad opera pietatis & religionem, quam viri.

In persona Christi dixit patiens Job: *derelecta sunt tantummodo labia circa dentes meos* c. 19, v. 20. quæ verba aptissimè exponit mellifluus Abbas c. 2. de pass. *per labia quæ sunt cæteris membris molliora, mulieris sexus mollis & infirmus designatur, quia solus Christo adhæsit, atque idcirco promeruit, ut primo mane*

tanquam primæ admiffionis familiaribus redivivus Salvator resurrectionis suæ gloriâ manifestaret. *Sufficit dicere*, ait D. Hieronymus in c. 1. Sophoniæ *primùm apparuisse mulieribus, & Apostolorum illas fuisse Apostolas*. Quod Hieronymo hoc & mihi sufficiat dixisse.

Pro Coronide orientem Solem pingo, qui primos radios spargit in montium cacumina, & turrium apices cum Epigraphe: *his primis lux prima videtur*. vident primam Solis surgentis lucem montes & turres. Primam Jesu Resurgentis gloriâ vident mulieres, cur? quia eminentissimi virtutum montes sunt, Proverbio dicitur. *Aurora Musis amica*, Musæ fuere (nisi Gratias malis dicere) Maria Magdalene, Maria Jacobi, & Salome, idcirco amicam habent Auroram, ejusque primos excipiunt favores. Israëliticum manna primo manè colligendum fuit: *Manna manè venit*. ut divinæ consolationis Manna piæ mulieres colligant, manè veniunt, oportet enim solem prævenire ad benedictionem: *qui manè vigilant ad me, invenient me*. Areolæ diversorum florum ad solis ortum sinus suos pandentium eleganti donantur epigraphe: *Soli panduntur amori*, panderunt desideriorum suorum sinus exorienti animorum amorumque Soli beatæ mulieres, quid mirum luce gratiæ & consolationis easdem irradiatas fuisse. Denique gregi avicularum in arbore confidentium, & canoris voculis exorientem solem salutantium lemma adjicio: *manè canunt capituntque Salutem*. Salutem plurimam resurgenti Soli suo primæ dixerunt mulieres, ideo & salutem primæ receperunt, audieruntque: *avete*. Vigilemus & nos de luce, & cum Regio Psalte manè adstemus & videamus

S. 9.
Emblema.

mus gloriam Divinissimi Solis nostri, manè veniat, & sine occasu maneat
cui Soli honor & gloria, nobis verò benedictio in sæcula.

PROBLEMA XLIX.

Cur serò Apostolis CHRISTUS
apparuerit?

DOMINICA IN ALBIS.

Cùm ergo serò esset, die illo venit Iesus.

Joan. 20. v. 19.

§. 1.
Decem
causæ cur
Decadi A-
postolorum
serò Christi
apparu-
erit.

Cur congregatæ disci-
pulorum decadi Di-
vinus Magister serò
apparuerit, decem
proferri causas posse
video, quarum ultimam
pro decumana excepturus
sum. Serò venit ad plectendam
Apostolorum vecordiam, ita Chry-
sostomus, Serò venit, quia paratos &
divinâ præsentia dignos Apostolos
citius non invenit, vel ut virtutem
eorum tentaret, & desideria exacue-
ret, ita Gregorius. Serò venit, ut
non orientem solum, sed & occidentem
solem adorandum esse doceret,
ita Ambrosius. Serò venit, ut se
lucem in tenebris ostenderet, &
coelestes vulnerum suorum carbun-
culos ex obscuro illustrius emican-
tes exhiberet, ita Chrysologus. Se-
rò venit, ut se in vitæ vespera, quan-
do sensuum januæ clauderentur, &
plena timorum erunt omnia, in ju-
dicium venturum insinuaret, ita
Gregorius Nyssenus. Serò venit,
ut qui se Columnam nubis in die
duobus Emauntinis exhibuerat &
ex nube divinissimum manna de-
pluerat (in fractione enim panis

cognoverunt hanc nubem) colum-
nam quoque igneam de nocte A-
postolis suis demonstraret, ita Nazi-
anzenus. Serò venit, ut parabo-
lam de vocatis horâ novissimâ in
vineam renovaret, & novissimos
primis, quibus apparuerat, inque
vineam vulnerum ac cordis sui e-
vocaret, pares esse ostenderet, ita
Euthymius. Serò venit, quia sub-
feram vitæ vesperam quàm maxi-
mè necessaria, utilis, jucunda ejus-
dem nobis erit præsentia, ita Bernar-
dus. Serò venit, ut seriam hanc ve-
ritatem per Apostolos Ecclesiæ u-
niversæ traderet, non succurrere
DEUM, nec prodigia operari, nisi
cùm serò est, & desperata videntur
omnia. Ita iterum Chrysostomus,
celebri illâ suâ sententia, quæ erit
dictionis hodiernæ Cynosura: *ha-
bet hanc consuetudinem DEUS, ut
succurrat, quando res est ad ultimum
reducta Et in casibus desperatis.*

Videtur Salvator noster ad eun-
dem profus modum die gloriosæ
suæ anastasis egisse cum discipulis,
quo ante triennium in nuptiis Ca-
næ Galilææ egerat cum Matre. Vi-
num ista nuptialibus pro convivis à
Filio

§. 2.
Sic egit
Christus
cum disci-
pulis in
Resurre-
ctione, si-
cut Canæ